Imreh István szilárd gazdaságtörténeti megalapozásra kíván építkezni. Mégis vallja az Annalas-iskola jelszavát, azt, hogy most már: "mérni és számolni kell". Módszerében így válik központi jelentőségűvé a történeti statisztika és eredményei: a struktúra analízisek, a társadalmi, gazdasági demográfiai idősorok , trendek.

Jelen sorainkban, amelyekkel a 80 éves Imreh Istvánt a "közgazdászt" szándékozunk felköszönteni, nem feladatunk kitérni széleskörű tudományos tevékenysége részletes bemutatására, értékelésére. Egyébként is ezt nálunknál szakavatottabb szemé-lyiségek már elvégezték.

A magunk részéről kötelességünknek tartjuk, hogy mi is ünnepeljük, Erdély szellemi elitjé-vel, Erdély egész magyarságával együtt, Imreh Istvánt a tudóst, a tanárt, a nevelőt, hiszen őt mindenki ismeri és tiszteli. Közismert, hogy a legkisebb "faluközösség" meghívásának is mindig örömmel tett eleget. Előadásaira nem kellett "mozgósítani" a hallgatóságot. Mindenütt zsúfolt ház várta, és élvezettel hallgatta közismerten vonzó, könnyed, megnyerő beszédstílusában, a székelység múltjáról, a rendtartó székely faluról, Erdély örökségéről tartott előadásait, amelyeket mindig össze tudott kapcsolni az illető faluközösség múltjával, történetével.

A Romániai Magyar Közgazdász Társaság is köszönti Imreh Istvánt, 80-ik születésnapja alkalmával kívánunk neki jó egészséget, hogy hosszú évekig legyen továbbra is Erdély "pennás, betűvető embere".

dr. Kerekes Jenő

Megemlékezés gróf Széchenyi Istvánról a tudomány napja alkalmából

A magyar tudomány napja alkalmával tisztelettel emlékezünk meg a magyar nemzet tudósairól, akik képzettségükkel, tudásukkal és önfeláldozó munkájukkal járultak hozzá népünk felemelkedéséhez, ahhoz, hogy a magyarság a történelem sorsforduló szakaszán Európához felzárkózzon.

Ezt a megemlékezést azzal az Emerson-i gondolattal kezdeném, hogy „egy nemzet nagyságát az határozza meg, hogy mennyi lángelmét - géniuszt - termelt ki, és milyen tiszteletben részesítette őket".

A magyar nemzet életében ilyen lángelme volt gróf Széchenyi István, aki nem csupán tudósként, hanem mint a magyar nemzet szellemi vezére, útmutatója szolgálta népét, aki már életében elnyerte a legnagyobb magyar megtiszteltetést, aki minden csepp vérével Magyarország felemelkedéséért, a magyar nyelv dicsőségéért küzdött, hogy „Hunniát a hatalmasabb országok sorába emeljük".

Nagyságát és sokoldalúságát az fejezi ki, hogy ő nem csupán kimagasló államférfi és eredeti reformer, a modern Magyarország megteremtője, hanem nem-zetközileg elismert tudós, erkölcs- és jogfilozófus, a közgazdaságtudomány kiváló szakértője és művelője, a magyar nemzetgazdaságtan tudományos kidolgozója. Tudományos tevékenységét 16 könyv, számos tanulmány, újságcikk, naplójegyzet, levelezés, akadémiai beszédei, országgyűlési felszólalásai fejezik ki.

Ezeknek legnagyobb része alapos társadalomtudományi kutatást tartalmaz, határtudományi elemzést nyújt, melyekben a közgazdasági, filozófiai, jogi, politikai, tudományos rendszerek ötvöződnek, és sikeres módon egyesítik a politikai, gazdasági,

művelődési és erkölcsi általános emberi eszméket, és a magyar nemzeti érdekeket. Ebből a szempontól is kiemelkednek a Hitel, Világ, Stádium, Kelet Népe és egyéb művei.

Életműve olyan társadalomépítő program, amely messzemenően merít kora közgazdasági eszmé-iből, de mindig magyar talajon állt, a magyar valóság elemzésének igényével próbált gyakorlati alternatívát tenni a döntés asztalára. Okfejtéseit nem spekulatív módon, hanem a történelmi, gazdasági, társadalmi tények tanulmányozásával alapozta meg, a tapasztalati induktív módszer felhasználásával, majd a tudományos általánosítás segítségével próbált általános helyzetképet nyújtani a magyar valóságról, meghatározva egyben a további teendőket is.

Így például a reformpolitika kezdetét és alapját alkotó főművében, a Hitel című első és nagy jelentőségű könyvében fejti ki Magyarország gazdasági elmaradottságát a fejlettebb nyugat-európai országokhoz viszonyítva, és a hitelviszonyok javítását, az ősiség eltörlését, az elavult feudális jellegű jogrend-szer reformját szorgalmazva. Bár a polgári átalakulás vezetőerejét a nemességben látta (és a haladó nemesség és más, az előrehaladásban érdekelt rétegek programját lelkesedéssel fogadta és felkarolta), ennek ellenére a konzervatív arisztokrácia szembefordult Széchenyivel. Az úgynevezett ómagyar felfogást Dessewffy József fejtette ki "A Hitel című munka taglalatában", amelyben élesen bírálta és támadta Széchenyi meglátásait, amelyek úgymond ellentétben lennének a magyar hagyományokkal és érdekekkel.

A Hitel megjelenésével kapcsolatos támadásokra Széchenyi a Világ című művével válaszolt, amelyben rámutatott a konzervatív nemesség nézeteinek anakronizmusára, és reformeszméit még érthetőbben, rendezettebben és konkrétabban fejtette ki. Majd a Stádium című könyvében fogalmazta meg a polgári átalakulást biztosító reformjavaslatokat. Ide sorolhatók:

- az ősiség eltörlése;
- a törvény előtti egyenlőség;
- közös teherviselés;
- a céh- és árszabályozás eltörlése;
- nyilvánosság a tanácskozásban és ítélethozásban;
- a magyar nyelv használatának kötelezővé tétele.

Széchenyi nem csupán tudós, hanem gazdasági, társadalmi és tudományszervező is volt. Részt vett a Duna Gőzhajó Társaság, a Pesti József hengermalom, az óbudai hajógyár létesítésében, ő irányította az Al-Duna és a Tisza szabályozását, a Lánchíd építését, ő szorgalmazta a magyar vasút kiépítését, a Budapesti Politechnikum létrehozását. A Magyar Tudományosság ápolása és fejlesztése céljából már az 1825. évi országgyűlésen jelentős pénzösszeget, birtokainak egy évi jövedelmét ajánlotta fel a Magyar Tudós Társaság megalapítása céljából, amelynek 1830-tól tagja, 1830-1850 között egyben másodelnöke is volt.

Akadémiai beszédeiben a nemzet sorskérdéseiről értekezett, a "felsőbbség" erkölcsi parancsát állította feladatként a nemzet elé. Hangsúlyozta, "mivel a tudományban, művészetekben iszonyú hátramaradtunkat tapasztaltuk ... és ... mindenben nagyon hátra vagyunk", az újonnan létrejött Magyar Tudós Társaságtól a magyar nyelv ápolását, a tudomány fejlesztését, a magyar szellemi felemelkedés irányítását várja el, mert: "A Magyar Tudományos Társaság, nemzeti nyelvünk s eképp a magyar lélek orgánumának leghathatósabb ki-fejtője, s nemzeti értelmünk tágításának legerősebb eszköze".

Ezen túlmenően, bizonyos gazdasági, műszaki és társadalmi jellegű döntések előkészítését és meghozatalát is lényegesnek tartja az Akadémia részéről. Széchenyi elsőrendű fontosságúnak tartotta tehát a tudomány fejlesztését, új technika meghonosítását, a mindennemű oktatás kiterjesztését. Ugyanis: "A bajok forrása nem a népesség hiánya, inkább intelektuális erőnk fejletlensége." "Műveljük ki magunkat - hangsúlyozza - s tapasztalni fogjuk, hogy ... az emberi ész, értelem és munka az, amely gazdaggá tehet, s anyagilag erősekké fejleszthet", mert végeredményben „a tudományos emberfő mennyisége - a nemzet igazi hatalma".

Széchenyi István élete és tevékenysége a ma-gyar nemzet fejlődésének sorsfordulatára esik, a ma-gyar nemzeti kultúra alakulásának kritikus időszakára, amikor Kazinczy Ferenc már kivívta és bizonyította a magyar szellemi kultúra európai kitekintését és létjogosultságát. Ő az új, ma is időszerű magyarságtudat, az új nemzeti értelem kidolgozója. Megállapítja, hogy ezen a téren " új nemzetségünk lelkét kell kifejtenünk. Eléggé meg nem becsülhető szerencse - írja -, hogy a Mindenható oly században engedett élnünk, melyben nem a korlátlan bátorság a felhevült képzelet, vagy testi erő, hanem csak a polgári erény s a felvilágosított emberi elme teszik a nemzetek tartós sarkalatává."

Széchenyi végiggondolta a nemzeti önismeret gazdasági, társadalmi tartalmát, az új nemzeti tudat szellemét, felébresztette a nemzetben szunnyadó energiákat, és a tettekben megnyilvánuló haza-szeretetet helyezte előtérbe.

Az új magyarságtudatot Széchenyi a gazdasági elem hangsúlyozásával is megalapozta. Megállapítja, az európai magyarság, a magyar kultúra nem csupán szellemi erő, hanem gazdasági értékké kell válnia, mert Magyarország csak úgy tud felemelkedni, "ha polgárai gazdagok". A magyarság elé a minden korra kötelező "minőség" feladatát állította. Mert a magyarság, ha létezni akar, a minőség forradalmát kell megvívnia, és csakis mint minőségi nemzet létezhet. Széchenyi egy ilyen minőségi, kiművelt emberfőkből álló nemzet felemelkedéséért küzdött, egy olyan Magyarországért, amely " egy örömre készült kert, melyben az emberi méltóság szent, melyben az erény és az ész a legszebb dísz".

(Elhangzott 1999. november 6-án, a Magyar Tudomány Napja alkalmából, Kolozsváron az RMKT küldöttgyűlésén)

dr. Péter György

B a n k f e l ü g y e l e t

A globalizálódó gazdaság, illetve nemzetközi pénz és tőkepiacok bonyolult kapcsolatrendszere és biztonságos működésük igénye egyre inkább átfogó szabványokat igényel a bankszabályozásban is. Ezen alapelveket rögzítő dokumentum a bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által nyilvánosságra hozott dokumentum, amely hét fejezetben taglalja a bankfelügyelet és prudenciális szabályok érvényesülési feltételeit. A Román Nemzeti Bank (RNB) is folyamatosan ennek a szellemében igyekszik tevékenységét ezen a téren javítani. A bankfelügyelet és a prudenciális szabályok a következő szegmentumokat foglalják magukba:

A hatékony bankfelügyeleti munka előfeltételei:

- Egy hatékony bankfelügyeleti rendszer alapjai többek között a felügyeleti szervek pontosan körülhatárolt felelősségi körei és céljai, a függetlenségéhez és eredményes működéséhez szükséges erőforrások biztosítása.

- Működési engedély kiadása és a bankrendszer szerkezeti változásainak elfogadása.

- A banki működési engedélyhez kötött, és a bankfelügyelet által ellenőrizendő tevékenységek legyenek pontosan meghatározva.

- A licenc odaítélésekor legalább a következőket kell vizsgálni: tulajdonosi szerkezet, menedzsment, működési és pénzügyi terv, tőkekövetelmény teljesítése, belső ellenőrzés rendszere.

- A bankfelügyelet visszautasíthat bármilyen működő bank tulajdonosi szerkezetének jelentős megváltoztatására vonatkozó javaslatot.

- A bankfelügyelet szabályokat határozhat meg a bankok által alkalmazott felvásárlások és befektetések felülvizsgálatára.

Prudenciális szabályok:

- A bankfelügyeletnek minimum tőkekövetelményt kell meghatároznia, amely nem lehet kisebb, mint a bázeli Bizottság által megfogalmazott tőkemegfelelés.

- A bankfelügyeletnek értékelnie kell a hitelezési és befektetési politikát és gyakorlatot.

- A bankfelügyeletnek értékelnie kell a hitelveszte-ségre képzett céltartalék politikát és a tartalékolási gyakorlatot.

- A bankfelügyeleteknek meg kell győződniük arról, hogy a bankok menedzsmentje tudja-e kezelni és ellenőrizni a piaci kockázatot, a hitelportfolió koncentrációját, a transz-ferkockázatokat, ugyanakkor, hogy az adott bankot ügyfelei bűncselekményekben felhasználják-e.

A folyamatos ellenőrzés módszerei:

- A hatékony bankfelügyeleti rendszer helyszíni és nem helyszíni ellenőrzést is végez.

- A hatékony bankfelügyeleti rendszer folya-matosan kapcsolatban áll a bankok menedzsmentjé-vel, a prudenciális szabályok betartásáról írásos jelentéseket, rendszeres információt kérnek a bankoktól.

Információs követelmények:

- A bankfelügyeletnek meg kell győződniük arról, hogy a bankok megfelelő, megbízható és pontos információ nyújtást biztosító eszközökkel és megfelelő gyakorlattal rendelkeznek-e.

A felügyeletek hatásköre:

- A bankfelügyeletnek megfelelő eszközökkel kell rendelkeznie arra az esetre, ha a bankok nem tesznek eleget a prudenciális szabályoknak. Ezek az eszközök a licenc visszavonásának jogát is tartalmazzák.

Nemzetközi banktevékenység:

- A nemzeteközileg aktív bankok esetében kapcsolatot kell létesíteni a különböző országok bankfelügyeleti szerveivel, biztosítani kell a hatékony információcserét. Az országban működő külföldi bankokkal szemben is ugyanazokat a követelményeket kell érvényesíteniük, mint a hazai bankokkal szemben.

Az RNB szabályaiban ezek az irányelvek a következőkben találhatók meg: